

"Välk on salapärane asi, pigem kardad!"

Rainer Kerge, 24. juuli 2010

"Korralikult maandatud piksevarrastega maja on äikese ajal üsna turvaline koht," lubab ilmteadlane Ain Kallis, ent hoiatab samas: "Välk on salapärane asi, pigem kardad." Mida teada ja mida karta, et ennast ja oma vara lähipäevadel lubatud äikesetormide ajal kaitsta?

Üksikus maamajapidamises oleks kindlasti hea arvutid, televiisorid, muusikakeskused ja digiboksid äikese ajaks mitte ainult välja lülitada, vaid ka nende juhtmed seinast tõmmata. Ka digiboksi või telekasse suubuva antennijuhtme võiks lahti kruvida.

Kui äike ikka päris lähedal raksub, pole liigne ettevaatus terve maja vool peakaitsmest välja lülitada, sest kui välk põrutab elektriliinidesse, võib löögi saada ka lihtsalt seinakontakti läheduses istuv inimene.

Linnas pole risk, et äike elektriliine tabab ja laastava ülepinge tekitab, nii suur.

Hea oleks, kui maamajal oleks piksekaitse. Aga see peab olema korralikult maandatud. Kui piksevarras on küll maja kohal püsti, aga temast elektrit eemale juhtiv jäme traat pole otsapidi sügavale maa sisse kaevatud, töötab varras pigem ohtliku välgumeelitajana kui selle eest kaitsjana.

Äikese ajal pole mõistlik rääkida lauatelefoniga. Kui mobiiltelefon just parajasti ei lae – ei ole juhupidi elektrivõrgus –, on temaga äikese ajal kõnelemine üsna ohtu.

Äikese ajal ei maksa kaminasse või ahju tuld teha, sest korstnast tõusev suits on üsna hea elektrijuht. On teada juhtum, kui välk lõi maja põlema ja põrutas siis teist korda tulekahjust kerkivasse suitsusambasse.

Üks kindlaim kohti, kus välgu ja paugu ajal viibida, on auto – sõidukit tabanud välk liigub üksnes mööda autokere välispinda ja vihmamärjad kummid maandavad piksesahmaka ära.

Äikese ajal ujumine ei ole kindlasti mõistlik tegevus – supleja peanupp on järvepinna kõrgeim punkt ja seega välgule hea sihtmärk. Lisaks levib eluohtlik pinge vett mööda palju kaugemale kui kuival maal.

Teoreetiliselt on ohtlik olla piksevihma ajal ka vannis. Vann on teinekord just metalltorude vahendusel veesüsteemiga ühendatud ja kui välk juhtub sellisesse torustikku lööma, võib vannisolija lihtviisiliselt ära keeda.

Et vesi on üldse hea välgumagnet, ei taba pikker maastikul sageli mitte künka tippu, vaid nõlva, sest seal võib leiduda rohkem allikasooni.

Metsateel äikese kätte jäädes tasuks varju otsida kas madalamast võsast või sügavamast metsast. Metsaservad, nagu ka lagendikke ääristavad puuderühmad on ohtlikumad paigad.

Kindlasti on äikese ajal ohutum olla pigem vihma käes, kui passida üksiku puu all. Lehtpuudest tõmbab iseäranis usinasti välku ligi tamm, tõenäoliselt välgule maandavalt mõjuva juurestiku tõttu. Okaspuudest meeldib piksele kuusk.

Talumeestel tasub vaadata, et lambad koguneksid äikese ajaks lauta või varikatuse alla, mitte ei otsiks kaitset puudesalust. Et lambad hoiavad ohuolukorras tihedalt üksteise ligi, võib üks välgulööök tappa korraga kümneid loomi. 1912. aasta heinakuul lõi pikne Vão külas ühe löögiga surnuks 55 lammast.

Jutt, et lahtine aken meelitab välgu tuppa, on müüt.

Müüt on ka väide, et välgust tabatule ei maksa ligi minna, sest tema käest võib saada elektrilöögi. Vastupidi, kannatanu olukord tuleb kiiresti selgeks teha ja vajaduse korral elustama hakata.

Kui te näete välku, aga müristamist ei kuule, siis: a) olete ilmselt pihta saanud; b) lõi välku väga kaugel. Niisugust tumma välku nimetatakse põuavälguks ehk pälguks. Öösiti – üks selline öö oli üleeile – võis pälgutamine kätte paista kuni 300 kilomeetri kauguselt.

Muide, just täna, ühel selle aasta äikeselisemal päeval, on Tartus Vanemuise 46 õppehoones Eesti Äikesevaatlejate Võrgu liikmete kokkutulek.